

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ฉนฺท — ความพอใจใคร่ที่จะกระทำ”

คำว่า “ฉนฺท” เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า ฉัน - ทะ แปลว่า ความพอใจใคร่ที่จะกระทำ เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นเจตสิกธรรม (ธรรมที่เกิดประกอบกับจิต) เกิดกับอกุศลจิตก็ได้ เกิดกับกุศลจิตก็ได้ (และที่ละเอียดยิ่งไปกว่านั้น เกิดร่วมกับวิบากจิตก็ได้ เกิดร่วมกับกิริยาจิตก็ได้ ตามควรแก่จิตประเภทนั้นๆ) ถ้าเป็นฉันทะที่เป็นอกุศล เป็นไปกับโลภะบ้าง โทสะบ้าง ไม่ดีอย่างแน่นอน มีแต่จะนำมาซึ่งทุกข์โทษภัย และทำให้อกุศล เกิดพอกพูนมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าเป็นฉันทะที่เป็นไปกับการเจริญกุศลแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่ดี ควรอบรมเจริญจริงๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฉันทะที่เป็นไปในการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา เป็นปกติในชีวิตประจำวัน สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละน้อย

ข้อความที่แสดงถึงความพอใจในทางที่เป็นกุศล เป็นฉันทะที่ติงาม จากสุมังคลวิลาสินี อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค สังคีสสูตร มีดังนี้ คือ

“ความพอใจ ความเป็นผู้มีความพอใจ ความเป็นผู้ใคร่จะทำอันใดนั้น จัดเป็นกุศล คือ **ความเป็นผู้มีความพอใจในธรรม**”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง มีประโยชน์เฉพาะสำหรับผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษา พร้อมทั้งมีความเข้าใจไปตามลำดับเท่านั้น ความเป็นผู้สนใจที่จะฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมให้เข้าใจนั้น เป็นเรื่องของธรรมะของแต่ละบุคคล เพราะได้สะสมศรัทธา สะสมปัญญา เห็นประโยชน์ของพระธรรมมาแล้ว จึงมีความสนใจที่จะฟัง ที่จะศึกษาเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งจะแตกต่างจากบุคคลผู้ที่ไม่ได้สะสมเหตุที่ดีมา เป็นผู้ไม่มีศรัทธา ถึงแม้ว่าพระธรรมจะเปิดอยู่ใกล้ๆ เขาก็ไม่ฟัง และประการที่สำคัญ ผู้ที่ไม่สนใจศึกษาพระธรรมนั้น ไม่ได้มีเฉพาะในยุคนี้สมัยนี้เท่านั้น มีทุกยุคทุกสมัย แม้แต่ในสมัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ทรงประกาศพระศาสนาแก่อกุลแก่สัตว์โลก แต่ก็มีคนจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียวที่ไม่ฟังไม่ศึกษา ไม่ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง

ที่ควรจะได้พิจารณาคือ ธรรมเป็นจริงอย่างไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น ถูกคือถูก ผิดคือผิด สำคัญอยู่ที่ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชีวิตประจำวันก็มีทั้งอกุศลและกุศล และอกุศลก็เกิดมากด้วย ซึ่งเป็นธรรมดาของผู้ที่ยังมีกิเลสเต็มไปด้วยกิเลสหนาประการ เป็นการยากมากที่จะพ้นฝ่าคลื่นของอกุศลไปได้ หนทางที่จะเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูก เห็นถูก เป็นไปเพื่อละคลายอกุศล มีทางเดียวเท่านั้น คือฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง มีความเป็นผู้อยากฟังพระธรรม

ความเป็นผู้มีใจพอใจในการฟังพระธรรมนั้น ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงความติดขัดต้องการ
อย่างเดียวกับโลภะ แต่เป็นความปรารถนา เป็นความประสงค์ที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมแล้ว
น้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตาม เป็นผู้มีจุดประสงค์ที่ถูกต้องในการศึกษาพระธรรมว่า ศึกษาเพื่อความ
เข้าใจถูก เห็นถูกจริง ๆ เพราะเข้าใจว่าเต็มไปด้วยความไม่รู้ คืออวิชชาที่ได้สะสมมาอย่างยาวนาน
ในสังสารวัฏฏ์ ถ้าไม่เริ่มฟัง ไม่มีฉันทะ ไม่มีความปรารถนาที่จะฟังพระธรรมในแนวทาง
ที่ถูกต้องเลย ความเข้าใจถูก ก็จะเจริญขึ้นไม่ได้ นับวันมีแต่จะพอกพูนความไม่รู้ให้เพิ่ม
ขึ้นต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้จึงฟัง จึงศึกษา เพื่อละลายความไม่รู้ อย่างนี้ย่อมเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นไป
เพื่อความเจริญขึ้นของปัญญาและกุศลธรรมประการอื่นๆ แต่ถ้าตั้งจิตไว้ผิด ศึกษาเพื่ออย่างอื่น
กล่าวคือ ศึกษาเพื่อลาภ ยศ สักการะ สรรเสริญ เพื่อเก่ง หรือ รู้ชื่อเยอะ เป็นต้น อย่างนี้ไม่ถูกต้อง
เป็นการศึกษาเพื่อทำร้ายตัวเองอย่างเดียว เพราะเพิ่มกิเลส เพิ่มความสำคัญตนให้มากขึ้น

ดังนั้น ที่จะเป็นประโยชน์สำหรับทุกคนแล้ว คือพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง
ที่ยังดำรงอยู่ ก็เป็นโอกาสที่ดีที่มีค่าอย่างยิ่ง ที่จะได้ฟังได้ศึกษา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกต้องไป
ด้วยความละเอียด ไม่ทอดทิ้งฉันทะในการฟังพระธรรมไม่ประมาทในแต่ละคำของพระธรรมคำสอน
ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะทั้งหมด เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.: www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]